

יש קצר - ביחסים עם יורש העצר היורש חושש

מרוב השפעה ישראל

מאיר וולמן ארן, שוב אינה ששה ליטול על עצמה מעמסות חדשות. לצד לוי אשכול נותר רק ספיר. והקירבה אינה משמחת אותו תמיד.

רכילאים ביקשו לראות בכך השפעה ישי רה של מרים אשכול, שאינה מסתירה מזה שנים כי איננה מחבבת את ספיר. מכל מקום, אשכול אינו מאושר מן הבדידות הזו, שלו ושל ספיר, בצמרת. הוא היה רוצה לראות שם עוד כמה אנשים.

הוא עצמו אינו מדבר על כך. אבל כמה ממקורביו לא חסכו בימים האחרונים רמזים על כך. "אשכול היה רוצה לראות את הניגת אחדות העבודה", אמרו הם, "תופסת את המקום המגיע לה בהנהגה של המפלגה המאוחדת".

הכוונה היא למפא"י מאוחדת, כפי שהיתה לפני שאחדות העבודה התפלגה ממנה ב-1942. אם אומנם יכון איחוד זה, סבורים

כי אם גם בחילופי הגברי שחלו לפני שבר עיים בצמרת משרד המסחר והתעשייה. כי מיבצר זה השאיר ספיר את איש-אמונו, מי כאל צור, בעמדת המנהל הכללי. רק ב-תנאי זה הסכים לנטוש את המשרד. והנה, ללא אזהרה, התפטר צור על-ידי חיים צדוק, הצעיר אינו רק יורשו של ספיר כשר המסחר והתעשייה; הוא גם נחשב לאחד ממתחריו הרציניים בעתיד, על כתר יורש העצר. והוא לא הסתפק בהרחקת צור לבדו, אלא גם מנע החלפתו על-ידי איש הנחשב אף הוא לנאמן ספיר.

★ ★ ★

ותיקים ועיפיים

ל שר עצמאי במשרדו, אולם כל מי שידוע את פרטי החלפתו של צור יודע, כי היא היתה לפי רוחו של ראש-הממשלה,

נחשבים על-ידי צמרת מפא"י כקישוט צב-עוני לנציגות האשכנזית "הרצינית".

● יעקב שמשון שפירא עדיין חדש מדי בממשלה, והוא אף אינו מכהן כחבר הכנסת.

● חיים צדוק יכול לבוא בחשבון, אבל רק בעוד שנים אחדות. הוא מקובל על רוב חוגי מפא"י, אך חסרה לו עדיין האוטוריטה.

● אבא אבן עסוק יותר מדי בענייני החוץ, וממילא אין הוא נחשב למנהיג מפ-לגתי, המקובל על מנגנון מפא"י.

● חיים גבתי שייך אף הוא לשולי המפלגה, נחשב יותר לאיש-מקצוע מאשר למנהיג פוליטי.

אילו היתה צמרת המפלגה מגיעה לכלל מסקנה, כי אחד מאלה יכול לקבל, בהסכמת הכל, את התפקיד של ממלא-מקום ראש-הממשלה, או סגן ראש-הממשלה, היתה מב-צעת את המינוי. שכן תפקידים אלה שייכים למפא"י, בהרכב הנוכחי של הממשלה. ב-מיקרה זה היה שפירא וזכה, מן הסתם, להתמנות סגן שני של ראש-הממשלה. אולם צמרת זו ידעה, כי רק פינחס ספיר יכול לזכות במינוי בלי לגרום מהומות. היא העדיפה לוותר על התארים, ובלבד לא להע-ניק לו את הכבוד.

★ ★ ★

צעירים וחדשים

סיבה להתנגדות היא ברורה: אין צמרת המפלגה סבורה, כי הגיע הזמן לקבוע ברורות מי יהיה יורשו של לוי אשכול. שוררת בין חבריה גם ההרגשה, כי פינחס ספיר הגיע למעמדו הכמעט-בלעדי רק בגלל פרישו דויד בן-גוריון ואנשיו מן המפלגה. אילו היו שמעון פרס, משה דיין וחבריהם עדיין חברי מפא"י, אין להניח ש-פינחס ספיר היה נחשב למועמד הטבעי ב-יותר לרשת את אשכול.

קיימת גם אמונה נוספת בתוך הצמרת: כי עם הסתלקות אנשי רפ"י, נפתח פתח לדרגים העליונים של מפא"י לצמיחת מנהיגות צעיר-רה חדשה. מוזכרים שמותיהם של אנשים כמו זאב שרף, ליובה אליאב, צבי דינשטיין, אם ייתן להם הזמן הדרוש, יתגבש במינוי-הם יורש-עצר לאשכול, או לכל הפחות מוע-מדים רציניים לתפקיד זה, אשר יוכלו להיא-בק עם ספיר על הכבוד הרם.

השאלה הינה, בראש וראשונה, שאלה של זמן. דרושות שנים אחדות, עד שכוחות אלה יוכלו להתחרות בספיר. עד אז, כפי שמס-חבר מהחלפת הצמרת, יש להימנע מיצירת עובדות מוגמרות, שיהפכו את ספיר ליורש-עצר אשר מעמדו שוב לא יהיה ניתן ל-צירעור.

הדבר לא התבטא רק באי מינויו של ספיר לממלא-מקום ראש-הממשלה, או לסגנו,

ב ממשלת אשכול חסר אדם אשר ישא את התואר "ממלא-מקום ראש הממש-לה". תואר זה היה קיים בממשלות הקוד-מות. לוי אשכול עצמו נשא אותו, בימי כהונתו כשר-האוצר בממשלות דויד בן-גוריון.

הדבר בלט במיוחד בשבוע האחרון, כא-שר בילה ראש-הממשלה חופשת-החלמה כי-טבריה. במיקרה כזה — כמו במיקרה של נסיעה לחו"ל, או של מחלה ממושכת — היה צריך שר אחר לנהל את הממשלה — אופן אוטומטי, שר הנושא גם את התואר של ממלא-מקום ראש-הממשלה. אבל כאשר יצא אשכול לטבריה, הסתבר כי בממשלתו אין ממלא-מקום כזה.

ניהול הישיבות, בהעדרו, נמסר לידי שר-הפנים חיים משה שפירא. הדבר נעשה על פי הצעתו של השר החדש, ישראל גלילי, אשר התבסס על העובדה ששפירא הוא זקן השרים, בעל הוותק הרב ביותר כחבר-ממש-לה. אבל גם אז, בשבתו בראש שולחן ה-ממשלה, לא נשא שפירא את התואר של ממלא-מקום, כי אם רק של "שר המנהל את ישיבת הממשלה".

★ ★ ★

מועמד מוכן

אין זה התואר היחיד החסר בממשלת אשכול. אין בה גם סגן ראש-הממשלה. בממשלה הקודמת נשא תואר זה אבא אבן. כאשר אך החלו מדברים על הקמת הממשלה הנוכחית, נאמר כי תפקיד זה יוצע לגולדה מאיר. אף נאמר, כי יהיה סגן שני לראש הממשלה: ראש המפד"ל שפירא.

אולם גולדה מאיר מיאנה להצטרף לממ-שלה, וגם שפירא לא זכה לתואר המכובד. בשני המיקרים — העדר ממלא-מקום ל-ראש-הממשלה, והעדר סגן ראש-הממשלה — מוטלת האחריות על פינחס ספיר. למען הדיוק, לא היה איכפת לו כלל שבממשלה זו יכהנו סגן וממלא-מקום. להיפך, היה לו אפילו מועמד מוכן ומוזמן לתפקידים אלה — הוא עצמו. אלא שדווקא מפני שהוא היה המועמד לשני התפקידים, חברו יחד שאר הכוחות הפועלים בצמרת מפא"י ומנעו את המינוי.

כי הם נבהלו לפתע מן הדיבורים שמילאו את הארץ, ואשר אמרו כי ברגע זה אין יורש אחר ללוי אשכול וזלת פינחס ספיר. הם לא רצו לחזק את הרושם הזה על-ידי מינויו לתפקיד ממלכתי, שהיה הופך אותו, למעשה, ליורש-העצר הרשמי. על כן נשארו שני התארים ללא בעלים.

★ ★ ★

בלי מהומות

אשי מפא"י, שהגיעו למסקנה זו, ער-כו תחילה סקירה מהירה של יתר נציגי המפלגה בממשלה, בנסיון למצוא מועמד אחר לתפקידים אלה. הסקירה לא העלתה שום הצעה ממשית.

● זלמן ארן אינו מקובל על כלל ה-מפלגה, והוא אינו נחשב כאיש-מעשה צרוף. גם גילו (67) אינו מאפשר את הצבתו כי-יורש לאשכול.

● בכור שלום שיטרית ואליהו ששון

ספיר

מי יהיה היורש?

כמה ממקורביו אשכול, אין שום סיבה מדוע לא יתחרו על כתר-היורשה אנשים כמו יש-ראל גלילי ויצחק בן-אהרון.

מי עוד חושב בכיוון זה? לפחות גולדה מאיר. בצאתה ממשרד-החוץ, הבהירה כי היא רואה לעצמה תפקיד עליון בתקופה הקרוב-בה: איחוד שתי מפלגות המערך. בתוך אחדות-העבודה שותף לשאיפה זו יגאל אלון, שאף הוא סבור כי הגיע הזמן שמנהיגי אחדות-העבודה יתחרו ישירות על השלטון בתוך מפא"י.

★ ★ ★

גידול התיאבון

מכל אלה נמצא פינחס ספיר חושש ב-מקצת, שכתר היורשה — שנראה כה בטוח עד לפני כמה ימים — עלול להיש-מט מראשו. הוא יודע, שסכנת רפ"י לצמרת מפא"י נעלמה, וכי עתה שלטת מפלגתו בכל מערכות המדינה. כש-75 קולות נתונים לפקודתה בכנסת, אין שום סכנה של ציר-עור שלטון זה. לכן גם מתעורר תאבונם של אישים שונים, הרוצים להגדיל את מנת-חלקם בקצרת השלטון.

באיו מידה יצליחו כוחות אלה להתבסס, קשה עדיין לקבוע. באיו מידה יתווספו אליהם כוחות חדשים, מן הדרג הצעיר — גם זאת קשה לקבוע עדיין. כשם שקשה לדעת כיצד ומתי יכון האיחוד עם אחדות-העבודה, ואם איחוד זה אומנם יחיד ל-צמרת המפלגה אנשים כמו גלילי ואלון.

רק דבר אחד ברור: כל התהליכים האלה, המסכנים את מעמדו של ספיר כיורש-העצר, דורשים זמן ממושך. ואילו בעתיד הקרוב, אם יעזוב לוי אשכול מסיבה זו או אחרת את מושבות השלטון, אין כמעט ספק שה-מועמד היחיד לרשת את מקומו הוא פינחס ספיר.

צדוק (עם אבן) יכול לבוא בחשבון